
Agnieszka Romanko

KOMPETENCJE GENERALNEGO INSPEKTORA OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH DOTYCZĄCE DANYCH PRZETWARZANYCH PRZEZ KOŚCIÓŁ KATOLICKI. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

Zgodnie z ustawą *o ochronie danych osobowych*¹, co do zasady nie można przetwarzać danych szczególnie chronionych (tzw. wrażliwych) ujawniających przekonania religijne czy przynależność wyznaniową (art. 27 ust. 1 o.d.o.)². W odniesieniu do Kościoła Katolickiego przetwarzanie tych danych jest dopuszczalne w sytuacji, w której jest to niezbędne do wykonania statutowych zadań Kościoła, pod warunkiem, że dotyczy wyłącznie Jego członków albo osób utrzymujących z nim stałe kontakty w związku z ich działalnością i zapewnione są pełne gwarancje ochrony przetwarzanych danych (art. 27 ust. 2 pkt 4 o.d.o.). Na podstawie art. 43 ust. 2 o.d.o., wyłączona jest ingerencja Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w odniesieniu do zbioru danych osób należących do Kościoła³.

Dr AGNIESZKA ROMANKO, asystent w Katedrze Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, Polska, e-mail: aga2411@vp.pl

¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych*, Dz. U. z 2016 r., poz. 922 [dalej cyt.: o.d.o.].

² Przetwarzanie danych oznacza jakiegokolwiek operacje wykonywane na danych osobowych, takie jak zbieranie, utrwalanie, przechowywanie, opracowywanie, zmienianie, udostępnianie i usuwanie, a zwłaszcza te, które wykonuje się w systemach informatycznych (art. 7 pkt 2 o.d.o.).

³ Zbiorem danych jest każdy posiadający strukturę zestaw danych o charakterze osobowym, dostępnych według określonych kryteriów, niezależnie od tego, czy zestaw ten jest rozproszony lub podzielony funkcjonalnie (art. 7 pkt 1 o.d.o.). Ustawodawca stanowi, że Generalnemu Inspektorowi w odniesieniu do zbioru danych członków Kościoła nie przysługują następujące uprawnienia: wydawania

Powyższe regulacje ustawowe dotyczące kompetencji organu ochrony danych osobowych w odniesieniu do danych przetwarzanych przez Kościół Katolicki, spowodowały rozbieżne stanowiska w orzecznictwie sądów administracyjnych⁴. Według pierwszego, władcze ingerencje organu są wyłączone względem danych przetwarzanych przez Kościół. Zgodnie z drugim poglądem, powyższych przepisów ustawy nie można interpretować rozszerzająco⁵ i organ ochrony danych osobowych może ingerować w kwestie przetwarzania danych przez Kościół Katolicki. Dlatego też celem artykułu będzie przeanalizowanie wybranego orzecznictwa w zakresie uprawnień Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych do kontroli danych przetwarzanych przez Kościół Katolicki, a także próba dokonania oceny jego zgodności z *Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej*⁶, *Konkordatem między*

decyzji administracyjnych i rozpatrywania skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych (art. 12 pkt 2 o.d.o.); wstępu, w godzinach od 6.00 do 22.00, za okazaniem imiennego upoważnienia i legitymacji służbowej, do pomieszczenia, w którym zlokalizowany jest zbiór danych, oraz pomieszczenia, w którym przetwarzane są dane poza zbiorem danych, i przeprowadzenia niezbędnych badań lub innych czynności kontrolnych w celu oceny zgodności przetwarzania danych z ustawą (art. 14 pkt 1 o.d.o.); wglądu do wszelkich dokumentów i wszelkich danych mających bezpośredni związek z przedmiotem kontroli oraz sporządzania ich kopii; przeprowadzania oględzin urządzeń, nośników oraz systemów informatycznych służących do przetwarzania danych; zlecenia sporządzenia ekspertyz i opinii (art. 14 pkt 3-5 o.d.o.); a także uprawnienia dotyczące kontroli zgodności przetwarzanych danych z ustawą o ochronie danych osobowych (art. 15-18 o.d.o.).

⁴ Zostało to podkreślone w uzasadnieniu wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt I OSK 579/15: „Z uzasadnień wyroków NSA, które dotychczas (...) zostały wydane, wynika, że Sąd ten w aspekcie konieczności oceny zastosowania się GIODO do wyłączenia, o którym mowa w art. 43 ust. 2 uodo, zalecał dokonanie oceny skutków oświadczenia woli o wystąpieniu z Kościoła i w tej kwestii prezentował dwa odmienne poglądy”.

⁵ J. Sudak, *Uprawnienie Generalnego Inspektora Danych Osobowych do kontroli przetwarzania danych osobowych znajdujących się w zbiorach prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe*, LEX 189773.

⁶ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

*Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską*⁷ oraz z ustawą o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej⁸.

1. Ograniczenie uprawnień Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych

W judykaturze dominuje pogląd, zgodnie z którym uprawnienia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych są ograniczone w odniesieniu do danych osobowych przetwarzanych przez Kościół Katolicki z uwagi na art. 43 ust. 1 pkt 3 i art. 43 ust. 2 o.d.o.

1.1. Niedopuszczalność merytorycznej ingerencji Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 9 lutego 2016 r. stwierdził, że Generalny Inspektor Danych Osobowych, „z mocy wyrażonego i niebudzącego wątpliwości interpretacyjnych art. 43 ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 3 u.o.d.o., który to przepis jest prawem powszechnie obowiązującym i organy administracji oraz sądy administracyjne są obowiązane do jego przestrzegania i stosowania”, nie jest – w odniesieniu do zbiorów danych osób należących do Kościoła Katolickiego – władny do wydawania decyzji administracyjnych i rozpatrywania skarg w sprawach wykonania powszechnie obowiązujących przepisów o ochronie danych osobowych i nakazywania w drodze decyzji administracyjnej przywrócenia stanu zgodnego z prawem, w szczególności poprzez usunięcie uchybień, uzupełnienie, uaktualnienie, sprostowanie, udostępnienie lub nieudostępnienie danych osobowych, zastosowanie dodatkowych środków zabezpieczających zgromadzone dane osobowe, wstrzymanie przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego, zabezpieczenie danych lub przekazanie ich innym podmiotom, usunięcie danych osobowych. Zdaniem Sądu, ustawodawca w art. 43 ust. 2 o.d.o. „wylączył władczą ingerencję GIODO w odniesieniu do zbiorów danych osób należących do kościoła. Powyższe oznacza (...), że obowiązkowi kościoła lub związ-

⁷ *Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r.*, Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318.

⁸ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. z 2013 r., poz. 1169 z późn. zm.

ku wyznaniowego uzupełnienia, uaktualnienia, sprostowania danych, czasowego lub stałego wstrzymania przetwarzania kwestionowanych danych lub ich usunięcia ze zbioru w wypadku rzeczywiście uzasadnionego żądania członka kościoła lub związku nie towarzyszy żadna ustawowa sankcja, mogąca wymusić takie zachowanie⁹. Wyłączenie uprawnień decyzyjnych Generalnego Inspektora, dokonane przez ustawodawcę w art. 43 ust. 2 o.d.o., w odniesieniu do zbiorów zawierających informacje niejawne i dotyczące danych osobowych członków Kościoła przetwarzanych na potrzeby tego Kościoła, jest prawem powszechnie obowiązującym i organy administracji oraz sądy administracyjne, są obowiązane do jego przestrzegania i stosowania¹⁰.

Należy podkreślić, że podobne stanowisko zajął Generalny Inspektor, który w odpowiedzi na skierowane pod jego adresem pytanie o to, czy może kontrolować zbiory danych osobowych prowadzone przez Kościół, zawierające dane osobowe członków Kościoła, odpowiedział przecząco, ponieważ ustawa ogranicza uprawnienia Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w stosunku do takich zbiorów¹¹.

⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt I OSK 1509/15; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 marca 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 2265/12.

¹⁰ Sygn. akt I OSK 579/15.

¹¹ W uzasadnieniu stwierdził: „Kościół rzymsko-katolicki jest instytucją, której sytuacja prawna została uregulowana w Konstytucji RP, w umowie międzynarodowej, jaką jest Konkordat oraz w ustawach, nad którymi umowa międzynarodowa ma pierwszeństwo. Przynależność do Kościoła opiera się na zasadach dobrowolności, zaś wolność wyznania zagwarantowana jest w Konstytucji RP. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r o ochronie danych osobowych traktuje w sposób szczególny dane, do których należą m.in. informacje ujawniające przekonania religijne lub przynależność wyznaniową, nie ingerując jednocześnie w konstytucyjną zasadę wolności wyznaniowej. Stosownie do art. 27 ust. 2 pkt 4 ustawy o ochronie danych osobowych, przetwarzanie (a więc zbieranie i przechowywanie) danych szczególnie chronionych (m.in. danych o przekonaniach religijnych, przynależności wyznaniowej) jest dopuszczalne jeżeli jest to niezbędne m.in. do wykonywania statutowych zadań kościołów i innych związków wyznaniowych, pod warunkiem, że przetwarzanie danych dotyczy wyłącznie członków tych organizacji lub instytucji albo osób utrzymujących z nimi stałe kontakty w związku z ich działalnością i zapewnione są pełne gwarancje ochrony przetwarzanych danych. Na podstawie

Wewnętrzna relacja między Kościołem a wiernym będącym Jego członkiem, jest wyłączona spod właściwości Generalnego Inspektora jako organu władzy publicznej¹². Dlatego też organ ochrony nie może np. przeprowadzać czynności kontrolnych w pomieszczeniach parafii oraz dokonywać wglądu do dokumentacji parafialnej, a także wydawać merytorycznego rozstrzygnięcia (w formie decyzji administracyjnej) w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych parafian¹³.

Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że Kościół Katolicki rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami. W konsekwencji wyłączenie władczych kompetencji Generalnego Inspektora w odniesieniu do danych przetwarzanych przez Kościół Katolicki wynika nie tylko z art. 43 ust. 2 o.d.o., ale także z autonomii Kościoła przyznanej w Konstytucji RP (art. 25 ust. 3 i 4)¹⁴, Konkordacie (art. 1 i 5)¹⁵ i w ustawie *o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego*

art. 43 ust. 2 w odniesieniu do zbiorów dotyczących osób należących do kościoła lub innego związku wyznaniowego, o uregulowanej sytuacji prawnej, przetwarzanych na potrzeby tego kościoła lub innego związku wyznaniowego, Generalnemu Inspektorowi nie przysługują uprawnienia do ich kontroli, wydawania decyzji administracyjnych oraz rozpatrywania skarg[?]. Zob. *Czy Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych może kontrolować zbiory danych osobowych prowadzone przez Kościół, zawierające dane osobowe członków Kościoła?*, w: http://www.giodo.gov.pl/318/id_art/1715/j/pl/ [dostęp: 4.11.2016].

¹² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 marca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2493/11; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2558/11.

¹³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 lutego 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2350/11.

¹⁴ „3. Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego. 4. Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim określają umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy”.

¹⁵ „Rzeczpospolita Polska i Stolica Apostolska potwierdzają, że Państwo i Kościół Katolicki są – każde w swej dziedzinie – niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego” (art. 1). „Przestrzega-

w *Rzeczypospolitej Polskiej* (art. 2 i 3)¹⁶. Sąd wskazał na normatywny wpływ źródeł prawa kanonicznego na krajowy porządek prawny, zwłaszcza w sferach, regulowanych już prawem wewnętrznym¹⁷. Przetwarzanie przez Kościół Katolicki danych osobowych swoich członków w relacji wewnętrznej nie podlega kognicji państwowej¹⁸. Kościół Katolicki aktualizuje dane osobowe swoich członków, natomiast Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych nie ma uprawnień do wydania decyzji administracyjnej w zakresie zmiany danych przez Kościół Katolicki¹⁹. Organ ochrony danych osobowych nie może badać legalności przetwarzania danych osobowych osób należących do Kościoła Katolickiego, przetwarzanych na potrzeby tego Kościoła²⁰.

1.2. Brak możliwości podjęcia przez Generalnego Inspektora działań władczych względem osób, które wystąpiły z Kościoła Katolickiego

Kompetencje Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych wyłączone są również w odniesieniu do danych osób, które wy-

jąc prawa do wolności religijnej, Państwo zapewnia Kościołowi Katolickiemu, bez względu na obrządek, swobodne i publiczne pełnienie jego misji, łącznie z wykonywaniem jurysdykcji oraz zarządzaniem i administrowaniem jego sprawami na podstawie prawa kanonicznego” (art. 5).

¹⁶ „Kościół rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami” (art. 2). „1. Ustawa niniejsza określa zasady stosunku Państwa do Kościoła, w tym jego sytuację prawną i majątkową. 2. W sprawach odnoszących się do Kościoła, nieuregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa, o ile nie są sprzeczne z wynikającymi z niej zasadami” (art. 3).

¹⁷ Sygn. akt I OSK 1509/15; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 czerwca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 644/12; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 października 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 900/12.

¹⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2767/11; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2235/11.

¹⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt I OSK 1466/15.

²⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 2107/12.

stąpiły z Kościoła. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uzasadnił, że zbiór danych obejmuje swoim zakresem wiele danych o charakterze osobowym, należących do wielu osób. Dlatego też nie ma znaczenia fakt wystąpienia z Kościoła, ponieważ ustawodawca nie odnosi się do danych jednostkowych, ale do zbioru danych. Dane osobowe takiej osoby zamieszczone zostały w zbiorze danych, dotyczących osób należących do Kościoła Katolickiego²¹. Takie stanowisko potwierdził również Naczelny Sąd Administracyjny, podnosząc, że zgodnie z art. 12 o.d.o. Generalny Inspektor nie jest organem kompetentnym do dokonywania oceny skuteczności wystąpienia z Kościoła, ponieważ dokonywanie tego rodzaju ocen stanowi wewnętrzną sprawę Kościoła²².

Zgodnie z art. 14 pkt 2 o.d.o., organ ochrony danych osobowych w celu przeprowadzenia kontroli zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych, a także wydawania decyzji administracyjnych i rozpatrywanie skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych, ma prawo jedynie żądać złożenia pisemnych lub ustnych wyjaśnień oraz wzywać i przesłuchiwać osoby w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego. Zarówno Naczelny Sąd Administracyjny²³, jak i Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie²⁴ stwierdził, że za prawidłowe należy uz-

²¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 442/12; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 202/12.

²² Sygn. akt I OSK 579/15. W kwestii „wystąpienia z Kościoła” zob.: Papińska Rada Tekstów Prawnych, *Actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica* (13.03.2006), Prot. N. 10279/2006, „Communicationes” 38 (2006), s. 170-172; Konferencja Episkopatu Polski, *Zasady postępowania w sprawie formalnego aktu wystąpienia z Kościoła* (27.09.2008), w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, red. i oprac. M. Sitarz, A. Romanko, U. Wasilewicz [i in.], Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2013, s. 704-708; *Dekret Ogólnej Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła* (7.10.2015), „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 27 (2015), s. 101-104.

²³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 sierpnia 2010 r., sygn. akt I OSK 1426/09.

²⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 lutego 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 1560/11; sygn. akt II SA/Wa 442/12.

nać działanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, który swoją aktywność ograniczył do czynności wskazanych w art. 14 pkt 2 o.d.o.

2. Kompetencje władcze Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych

Kompetencje władcze Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych względem danych osobowych przetwarzanych przez Kościół Katolicki dotyczą w pierwszej kolejności ustalenia, czy osoba, której dane są przetwarzane przez Kościół Katolicki, wystąpiła z Kościoła. Jeżeli organ stwierdzi, że taka sytuacja miała miejsce, wówczas – zdaniem sądów administracyjnych – nie znajdują zastosowania ograniczenia przewidziane w art. 43 ust. 1 pkt 3 i art. 43 ust. 2 o.d.o.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie orzekł, że wyłączenie uprawnień Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych dotyczy wyłącznie danych osób należących do Kościoła Katolickiego, przetwarzanych na Jego potrzeby. W konsekwencji – zdaniem Sądu – w sytuacji, gdy są to dane dotyczące osób nienależących do Kościoła, a więc inne niż wskazane w art. 43 ust. 1 pkt 3 o.d.o. – ustawa znajduje do nich pełne zastosowanie²⁵. Z kolei Naczelny Sąd Administracyjny wyraził pogląd, że ocena skuteczności oświadczenia o wystąpieniu z Kościoła Katolickiego jest obowiązkiem organu ochrony danych osobowych (a także wojewódzkiego sądu administra-

²⁵ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 kwietnia 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 1144/12; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2013 r., sygn. akt I OSK 597/12; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 101/13. Wojewódzki Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 27 stycznia 2014 r. (sygn. akt II SA/Wa 2104/13) stwierdził, że zgodnie z art. 43 ust. 2 o.d.o., Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych nie przysługują uprawnienia określone w art. 12 pkt 2 o.d.o. w odniesieniu do zbiorów, o których mowa w art. 43 ust. 1 pkt 3 o.d.o., czyli danych dotyczących osób należących do Kościoła. Natomiast uprawnienia te przysługują organowi w odniesieniu do tej części zbiorów prowadzonych przez Kościół, która dotyczy osób nienależących do Kościoła. Okolicznością przesądzającą o zakwalifikowaniu danych do jednego ze zbiorów jest rzeczywista przynależność lub brak przynależności osoby, o której dane chodzi, do Kościoła.

cyjnego) z uwagi na art. 43 ust. 2 w zw. z art. 43 ust. 1 pkt 3 o.d.o.²⁶ W innym wyroku, Sąd stwierdził, że dane osób nienależących do Kościoła tworzą zbiór odrębny, nawet jeśli dane są przetwarzane na potrzeby Kościoła i jeśli są zgromadzone na materialnych nośnikach danych zawierających zarówno dane osób należących, jak i osób nienależących do Kościoła. Okolicznością przesądzającą o zakwalifikowaniu danych do jednego ze zbiorów jest rzeczywista przynależność lub brak przynależności osoby, o której dane chodzi, do Kościoła²⁷.

Naczelny Sąd Administracyjny zajął dwa stanowiska w kwestii ustalenia, czy miało miejsce wystąpienie z Kościoła. Według pierwszego, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych ma obowiązek zbadać, czy ocena skutków wystąpienia z Kościoła ma być dokonana według przepisów prawa kościelnego. Dlatego powinien przede wszystkim ustalić, czy wnioskodawca dopełnił przepisów prawa wyznaniowego w zakresie wystąpienia z Kościoła Katolickiego. Ustalenie tego faktu ma być podstawą do ewentualnych dalszych działań Inspektora. Naczelny Sąd Administracyjny nie przesądził, czy organ ochrony powinien przeprowadzić postępowanie kontrolne w zakresie przetwarzania przez Kościół Katolicki danych wnioskodawcy²⁸. Wed-

²⁶ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 129/13.

²⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt I OSK 932/12. Komentatorzy art. 43 o.d.o. podkreślają, że powyższa wykładnia pozostaje w sprzeczności z art. 7 pkt 1 o.d.o. Nie można bowiem twierdzić, że jeżeli księga chrztów zawiera informacje o wystąpieniu z Kościoła, to oznacza, że stanowi ona dwa zbiory danych: 1) zbiór osób należących do Kościoła i 2) zbiór osób nienależących do Kościoła. zob. J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, *Komentarz do art. 43 ustawy o ochronie danych osobowych*, w: *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, wyd. 6., Warszawa: LEX a Wolters Kluwer business, 2015.

²⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2013 r., sygn. akt I OSK 897/12; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 24 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1520/13. Osoba, która zwracała się do własnego proboszcza z oświadczeniem o wystąpieniu z Kościoła i z żądaniem wykreślenia jej danych z ksiąg parafialnych – wobec niespełnienia wymogów formalnych takiego wystąpienia – składała następnie wniosek do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Większość wniosków Generalny Inspektor umarzał uzasadniając to brakiem kompetencji do wydawania

ług drugiego, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych powinien rozważyć, czy skuteczność oświadczenia woli ma być oceniana według przepisów prawa cywilnego²⁹.

Wnioski

Z przeprowadzonej analizy orzecznictwa sądów administracyjnych dotyczącego uprawnień Generalnego Inspektora Ochrony Danych

decyzji nakazujących aktualizację danych w księgach chrztu. Z art. 43 ust. 2 o.d.o. „wynika brak kompetencji GIODO do wydawania decyzji związanych z rozpatrywaniem skarg w zakresie danych osobowych przetwarzanych w zbiorach”. Zob. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Decyzja z 16 maja 2016 r. umarzająca postępowanie w sprawie odmowy uaktualnienia danych osobowych Skarżącego przez Proboszcza Parafii, DOLIS/DEC-361/16/42223, 42228, w: http://www.giodo.gov.pl/280/id_art/9419/j/pl/ [dostęp: 4.11.2016]. Proboszcz, będąc pasterzem własnym parafii [*Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum, 1984, kan. 519] jest również administratorem danych osobowych, który będąc odpowiedzialnym za ich zabezpieczenie, decyduje o celach oraz środkach przetwarzania tych danych. Zob.: art. art. 7 pkt 4 o.d.o.; Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, *Instrukcja dotycząca ochrony danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce* (23.09.2009), w: *Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce. Instrukcja opracowana przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski*, Warszawa [brak inf. o wydawcy], 2009, s. 3-11, pkt II.2; M. Sitarz, *Kartoteka parafialna*, w: *Leksykon Teologii Pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2006, s. 335-336. W odniesieniu do proboszcza, jako administratora danych, Wojewódzki Sąd Administracyjny orzekł: „(...) nie jest też zasadne oparcie żądania wydania decyzji nakazującej proboszczowi parafii (...) naniesienie w księdze chrztu adnotacji [o wystąpieniu z Kościoła – A.R.]. Nie jest również uprawnione domaganie się od organu, by dokonał oceny, czy wystąpienie skarżącego z Kościoła było skuteczne czy też nie”. Zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 32/13.

²⁹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1339/13; sygn. akt I OSK 129/13; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 2541/12; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1487/12.

Osobowych w odniesieniu do danych przetwarzanych przez Kościół Katolicki, należy wyciągnąć następujące wnioski:

1. Dane ujawniające przekonania religijne lub przynależność wyznaniową ustawodawca zalicza do tzw. danych wrażliwych, które podlegają szczególnej ochronie. Dlatego też kompetencje Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych względem zbioru danych osób należących do Kościoła Katolickiego są ograniczone.

2. W judykaturze zostały wypracowane dwa odmienne stanowiska odnośnie do uprawnień Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w kwestii przetwarzania danych dotyczących członków Kościoła. Zgodnie z pierwszym poglądem, jakiegokolwiek władcze ingerencje organu ochrony są wyłączone względem tych danych. Dlatego też nie ma znaczenia fakt wystąpienia z Kościoła, ponieważ ustawodawca traktuje o zbiorze danych osób należących do Kościoła, a nie o danych jednostkowych. Według drugiego poglądu, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych może stwierdzić, czy ktoś jest członkiem Kościoła, czy nie. W konsekwencji, niektóre sądy administracyjne stwierdziły, że należy wyróżnić dwa zbiory danych, tj. zbiór osób należących do Kościoła i zbiór osób nienależących do Kościoła.

3. Ingerencja Generalnego Inspektora w przetwarzanie danych osobowych członków Kościoła, jest sprzeczna nie tylko z art. 43 ust. 2 o.d.o., ale także z autonomią Kościoła przyznaną w art. 25 ust. 3 i 4 Konstytucji RP, art. 1 i 5 Konkordatu oraz w art. 2 i 3 ustawy *o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*.

Bibliografia

Źródła prawa

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski w: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań: Pallottinum, 1984.

Dekret Ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła (7.10.2015), „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 27 (2015), s. 101-104.

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Decyzja z 16 maja 2016 r. umarzająca postępowanie w sprawie odmowy uaktualnienia danych osobowych Skarżącego przez Proboszcza Parafii, DOLIS/DEC-361/16/42223,42228, w: http://www.giodo.gov.pl/280/id_art/9419/j/pl/ [dostęp: 4.11.2016].

Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski, *Instrukcja dotycząca ochrony danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce* (23.09.2009), w: *Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła Katolickiego w Polsce. Instrukcja opracowana przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski*, Warszawa [brak inf. o wydawcy], 2009, s. 3-11.

Konferencja Episkopatu Polski, *Zasady postępowania w sprawie formalnego aktu wystąpienia z Kościoła* (27.09.2008), w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, red. i oprac. M. Sitarz, A. Romanko, U. Wasilewicz [i in.], Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2013, s. 704-708.

Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r., Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

Papieska Rada Tekstów Prawnych, *Actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica* (13.03.2006), Prot. N. 10279/2006, „Communicaciones” 38 (2006), s. 170-172.

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Dz. U. z 2013 r., poz. 1169 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *o ochronie danych osobowych*, Dz. U. z 2016 r., poz. 922.

Orzecznictwo

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2013 r., sygn. akt I OSK 897/12.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2235/11.

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2767/11.

-
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt I OSK 579/15.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt I OSK 1466/15.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt I OSK 1509/15.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 sierpnia 2010 r., sygn. akt I OSK 1426/09.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 129/13.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1339/13.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1487/12.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2013 r., sygn. akt I OSK 2541/12.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 24 października 2013 r., sygn. akt I OSK 1520/13.
- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 marca 2013 r., sygn. akt I OSK 932/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 czerwca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 644/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 32/13.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 7 marca 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 2265/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 202/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 101/13.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 lutego 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 1560/11.

- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2558/11.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 17 kwietnia 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 1144/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 października 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 442/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2013 r., sygn. akt II SA/Wa 2107/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 20 marca 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2493/11.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 lutego 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 2350/11.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 22 marca 2013 r., sygn. akt I OSK 597/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 26 października 2012 r., sygn. akt II SA/Wa 900/12.
- Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego z dnia 27 stycznia 2014 r., sygn. akt II SA/Wa 2104/13.

Literatura

- Barta Janusz, Paweł Fajgielski, i Ryszard Markiewicz. 2015. „Komentarz do art. 27 ustawy o ochronie danych osobowych.” W *Ochrona danych osobowych. Komentarz*. Wyd. 6. Warszawa: LEX a Wolters Kluwer business.
- „Czy Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych może kontrolować zbiory danych osobowych prowadzone przez Kościół, zawierające dane osobowe członków Kościoła?” http://www.giodo.gov.pl/318/id_art/1715/j/pl/ [dostęp: 4.11.2016].
- Sitarz, Mirosław. 2006. „Kartoteka parafialna.” W *Leksykon Teologii Pastoralnej*, red. Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda, i Marek Fiałkowski, 335-336. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL.
- Sudak, Jan. 2013. *Uprawnienie Generalnego Inspektora Danych Osobowych do kontroli przetwarzania danych osobowych znajdujących się w zbiorach prowadzonych przez kościoły i związki wyznaniowe*. LEX 189773.

**Kompetencje Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych
dotyczące danych przetwarzanych przez Kościół Katolicki.**

Przegląd orzecznictwa

Streszczenie

Nie można przetwarzać danych osobowych ujawniających przekonania religijne czy przynależność wyznaniową. Przetwarzanie danych ujawniających przekonania religijne czy przynależność wyznaniową nie stanowi naruszenia ustawy *o ochronie danych osobowych*, jeżeli jest to niezbędne do wykonania statutowych zadań Kościoła Katolickiego i dotyczy wyłącznie członków Kościoła.

Słowa kluczowe: przetwarzanie danych, zbiór danych, administrator danych, zabezpieczenie danych

**The Competences of the Inspector General for Personal Data Protection
concerning the Processing of Data by the Catholic Church.**

Review of Case Law

Summary

The processing of personal data revealing the religious beliefs or religious shall be prohibited. Processing of the data revealing the religious beliefs or religious shall not constitute a breach of the Act *on the Protection of Personal Data* where processing is necessary for the purposes of carrying out the statutory objectives of the Catholic Church and provided that the processing relates solely to the members of the Church.

Key words: processing of data, data filing system, controller, security of data

Information about Author: AGNIESZKA ROMANKO, Ph.D., assistant, Department of Public and Constitutional Church Law, Faculty of Law, Canon Law and Administration at the John Paul II Catholic University of Lublin, Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin, Poland, e-mail: aga2411@vp.pl